

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Грущинська Н.М.

*доктор економічних наук, професор,
заступник директора*

*Навчально-наукового інституту неперервної освіти
Національного авіаційного університету*

М'ЯКІ НАВИЧКИ В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Формування ринку праці в соціумі враховує цінності, економічні, соціальні, етнічні фактори. Цінності впливають на потреби людини та визначаються як система координат особистості, на яких формуються колективи. Цінності можна розділяти на групи, кожен визначає свій пріоритет (матеріальні, духовні цінності (життєві, моральні), соціальні, сімейні цінності. Кожна особа займає своє місце в суспільстві, що визначає соціальні цінності, які залежать від оточення, від потреб, від цілей і вони можуть змінюватись протягом життя. Дослідження проведене Microsoft і The Future: «65% тих, хто на сьогодні навчається у школі або ЗВО, займають посади, яких на сьогодні навіть не існує». За теоремою Маслоу, середньостатистична людина задовольняє свої фізіологічні потреби на 85%, потреби в безпеці та захисту – на 70%, в любові і приналежності – 50%, в самоповазі – 40%, в самоактуалізації – 10%. Сучасний світ трансформує спосіб життя людини, форми спілкування, змінює особливості взаємовідносин, погляди на однакові речі, манери спілкування, і в решті решт, цінності [6].

Зміни технологічних етапів суспільства супроводжуються змінами самого суспільства. Цінності впливають на бажання людей реалізовуватись і, відповідно, зміни структури ринку зайнятості. В інформаційних джерелах подаються професії, які зникли на сьогодні: шуролов, трубочист, будильник, організатор оргій. Хоча з іншого боку, можна говорити про те, що вони скоріше трансформувались, і

отримали новий формат в сучасних умовах. Разом з тим, поява нових професій обумовлюється потребами суспільства і цінностями. За різними даними, найзатребуванішими професіями станом на 2021 рік є: IT-фахівці, програмісти, інженери-механіки, лікарі, освітяни (з урахуванням потреб сучасного часу), менеджери проєктів. А от професії майбутнього, серед яких визначають IT-генетик, персональний бренд-менеджер, спеціаліст по побудові індивідуальної траєкторії розвитку та інші, пов'язані не просто з отриманими професійними знаннями та навичками (*hard skills*), а важливими елементами реалізації особистості в сучасному світі – *soft skills* (м'які навички). М'які навички дають можливості для швидкої пластичної адаптації до змін, чутливості до оточення, генерування ідей, комунікації, взаємодії. В книзі «12 soft skills 21 століття» визначають наступні групи м'яких навичок: емоційний інтелект, сміливість проявити себе, сміливість робити помилки, керівництво слабкостями, швидкість, креативність, етичність, системність, лідерство, адаптивність, комунікативність, співпраця. Розвинутість такого набору м'яких якостей, з комбінування з наявними твердими навичками дозволить змінювати професії, вдосконалюватись, на, відповідно, призведе до трансформацій цінностей [2].

В сучасних умовах, викликаних карантинними заходами щодо COVID-19, важливим є знаходження шляхів поліпшення умов розвитку країни і суспільства, з урахуванням того, що вони проводяться радикальними втручаннями. Розвиток штучного інтелекту, генної інженерії, технологічних укладів сьомого/восьмого рівня визначають перспективи майбутнього кожної розвинутої держави. Слід зауважити, що серед перспективних галузей економіки України космічна, авіаційна з можливістю розвитку космічного туризму, нових планет та космічних просторів. В контексті активності економіки знань та нових технологічних змін особливої актуальності набуває галузь освіти і науки. Широке застосування онлайн-навчання, з одного боку спростило процес отримання знань, та можливості отримання інформації, з іншого боку, загостило питання щодо самостійної роботи та зосередженості всіх учасників. Дистанційне навчання як основна форма реалізації освітніх послуг на сьогодні, залишається не доступним кожному учню/студенту – викладачу/вчителю. Окрім відсутності технічного

забезпечення процесу, в Україні рівень покриття інтернетом доходить до приблизно 70%.

Перелік майбутніх професій, інформатизація сучасності сприяє скасуванню значного переліку професій, крім того, молода людина має бути готова до необхідності змінити не 1-2 професії, а 4-5, тобто навчатися протягом життя. Пластичність мислення, креативність і свобода вибору формує конкурентоздатних спеціалістів на ринку. В умовах, негативних економічних наслідків від COVID-19, трансформації соціальних пріоритетів суспільства, суспільству може загрозувати високий рівень безробіття, відсутність доходів. Саме тут рівень освіти і науки в суспільстві проявляється на практиці.

Неперервна освіта – освіта протягом життя як сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості шляхом використання мережі державно-суспільних навчальних закладів і самоосвіти.

Відповідно, реалізація неперервної освіти потребує розвитку не лише твердих навичок (hard skills), а і soft skills (м'які навички). Технологічні устрої майбутнього продиктовані Четвертою промисловою революцією, постіндустріальним розвитком, світовими трансформаціями. Якщо галузями шостого технологічного укладу є біотехнології, нанотехнології, робототехніка, високі гуманітарні технології, нове природокористування, то сьомий і восьмий технологічні устрої пов'язані з розвитком психологічних технологій, технологіями свідомості, відповідальності особистості. Емоційний інтелект – здатність розпізнавати свої почуття й емоції, розуміти стан і настрої співрозмовника. Саме емоційний інтелект дає гнучкість пристосування до нових умов, можливість займатися самоосвітою і змінювати професії та види роботи. Емоційний інтелект відіграє вирішальну роль в успішності та загальному добробуті людини, більше навіть ніж IQ. Емоційний інтелект відрізняє людство від роботів та штучного інтелекту. Разом з тим, штучний інтелект активізується зі значною швидкістю, вливаючись в життя людини не просто як технічний помічник, а як рівноправна особа (прикладом є телеведучі в Південній Кореї, дитина, яка реагує на слова, рухи

дорослої людини, Microsoft Xiaoice – популярний чат-бот в Китаї та багато іншого, що частково зібрано в документальних відео) [3].

Тенденції розвитку інформатизованого світу свідчать, що зайнятість в майбутньому вимагатиме набагато більше емоційного інтелекту, аби доповнити надскладні машини, з якими доведеться працювати. Майбутнє, з одного боку сприятиме зростанню кількості населення, з іншого – вимагатиме забезпечення робочими місцями, які значно трансформуються в ході активної автоматизації. Враховуючи активний розвиток штучного інтелекту, який дозволяє домінувати машині над людиною в когнітивному напрямі, ручна праця та присутність людини, загалом, поступово замінюватиметься, а емоційне середовище залишається визначальним для людини. Саме тому, зміни майбутніх професій повинні відбуватись з фокусуванням на творчості, зв'язку з іншими та самореалізації, що є можливим при розвинутому емоційному інтелекті.

Кількість безробітних за період 2020–2021 років в світовому масштабі зросло, і становило 114 млн. осіб. 71% таких втрат зайнятості (81 млн. людей) стався у формі бездіяльності, а не безробіття – це означає, що люди залишили ринок праці, оскільки не змогли працювати, в першу чергу, через локдауни. Внаслідок цього сукупні доходи працівників у світі скоротились на 8,3%, 3,7 трильйона доларів, що становить 4,4% глобального ВВП. В Україні з 8,5% до 9,9% зріс рівень безробіття, а також відбулось падіння реальних доходів українців. Чисельність безробітного населення становила 1,6 млн. осіб. Зокрема, 17% робочої сили у 2020 році перебували у стані прихованого безробіття. В середньому по Україні на одне вільне робоче місце претендувало шість безробітних. Станом на 1 листопада 2020 року, кількість вакансій, заявлених роботодавцями, становила 68 тис. одиниць, що на 34% менше, ніж на відповідну дату 2019 рік. Наразі, за даними ООН понад 470 млн осіб у всьому світі є безробітними або мають не повну зайнятість. У 2019 році рівень глобального безробіття становив 5 %, а світовий рівень безробіття серед молоді складав 14 %. Міжнародна організація праці (МОП) оцінила збитки від пандемії COVID-19 наступним чином, у 2020 році в усьому світі було скорочено 8,8% робочого часу, що еквівалентно 255 мільйонам повних робочих місць, що вчетверо більше, ніж було

втрачено під час фінансової кризи 2008-2009 років. Найбільше від кризи постраждали сектор послуг з розміщення та харчування, де зайнятість скоротилася в середньому більш ніж на 20%, потім роздрібна торгівля і виробництво. Скорочення зайнятості та втрати доходів працівників до кінця 2020 року МОП оцінювали від 860 мільярдів до 3,4 трильйона доларів США. А за прогнозами, кількість безробітних у всьому світі до 2022 року перевищить 200 млн. осіб. Безробіття, в різних своїх формах пов'язано з освітою людини, психологічним та фізичним станом. Рівень освіти прямо впливає на доходи та рівень безробіття людей, та пов'язаний із тривалістю життя, здоров'ям та соціальною інтеграцією [3].

Людство все ж доходить до технологій емоційних, що покликани принести людству перемоги в усіх сферах життя, знищити насильство та бідність, прикрасити внутрішній світ людини. Поєднання штучного та емоційного інтелекту – є необхідною умовою майбутнього. В даному контексті навчання з використанням дистанційних форм є сучасною формою спілкування і отримання знань. Разом з тим, навчатися офлайн, не зважаючи на зростання віртуалізації спілкування молодого покоління, залишається важливою формою передачі знань.

Список використаних джерел:

1. Ж. Картер. Мышление лидера. – М., 2020. – С. 256.
2. Д. Дестено. Сила эмоций. / Переклад з англійської: Ю. Константинова. – М., 2020. – С. 222.
3. Е. Шейн. Помощь / Переклад І. Шальнов. – Л., 2019. – С. 192.
4. Л. Вандеркам. Чувство штиля. – П., 2020. – С. 288.
5. Д. Віктор. Перфакционизм. Как генерировать идеи. – К., 2020. – С. 166.
6. Грущинська Н.М. Цінності та їх вплив на майбутні професії. Economist UA. URL: <https://economistua.com/tsinnosti-ta-yih-vpliv-na-majbutni-profesiyi/>
7. Грущинська Н.М. Емоційний інтелект проти штучного. Economist UA. URL: <https://economistua.com/emotsijnij-intelekt-proti-shtuchnogo-borotba-chi-vzayemodopovnennya/>